

Sygn. akt III AUa 1740/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Maria Sałańska - Szumakowicz (spr.)
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2016 r. w Gdańsku

sprawy J. K.

z udziałem zainteresowanego S. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ubezpieczenie społeczne rolników

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 czerwca 2015 r., sygn. akt IV U 196/15

zmienia zaskarżony wyrok o tyle, że ustala, iż ubezpieczona J. K. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników do dnia 26 września 1995 roku.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz

III AUa 1740/15

UZASADNIENIE

W dniu 05 marca 2015 roku wnioskodawczyni J. K. wniosła odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 26 stycznia 2015 roku, stwierdzającej, iż nie spełniała ona warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Przedmiotowej decyzji wnioskodawczyni zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydania decyzji wyrażający się nieprawidłowym przyjęciem, że ubezpieczona nie posiadała gospodarstwa rolnego w okresie od 29.11.1990r. do 26.09.1995r. oraz nie opłacała składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Podnosząc powyższy

zarzut J. K. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie spełnienia przez ubezpieczoną J. K. warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 29 listopada 1990r. do dnia 26 września 1995r.

W uzasadnieniu odwołania wnioskodawczyni wskazała, iż w okresie od 29.11.1990r. do 26.09.1995r. miała we własności gospodarstwo rolne położone w G. gm. C.. Z księgi wieczystej wynika, że ubezpieczona weszła w posiadanie gospodarstwa rolnego w dniu 29.11.1990r. i gospodarstwo to miało powierzchnię ponad 1 ha przeliczeniowy w związku, z czym spełniała warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w tym okresie.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał całkowicie zaskarżoną decyzję i wniósł o oddalenie odwołania oraz podniósł, iż zgodnie z pozyskanymi informacjami J. i S. K. figurują, jako właściciele gospodarstwa rolnego od dnia 25.09.1996r., a Urząd Gminy w C. nie posiada dokumentów potwierdzających posiadanie gospodarstwa i ubezpieczenia społecznego w latach 1990-1993.

W toku postępowania przed Sądem I instancji zainteresowany S. K. poparł stanowisko odwołującej.

Sąd Okręgowy we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 czerwca 2015 roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż J. K. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od dnia 29 listopada 1990 roku do dnia 25 września 1996 roku. Sąd I instancji rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne:

W dniu 29.11.1990r. S. K. i jego żona J. K. otrzymali prawo własności gospodarstwa rolnego położonego w G. gm. C. o powierzchni ponad 1 ha przeliczeniowego. Nabycie prawa własności zostało zgłoszone w Urzędzie Rejonowym w S., który to Urząd zawiadomił o tym Urząd Gminy w C.. W okresie od 29.11.1990r. do 26.09.1995r. S. K. i jego żona J. K. prowadzili działalność rolniczą w w/w gospodarstwie rolnym, odprowadzali w tym okresie składki na ubezpieczenie społeczne rolników, podatek rolny i leśny. J. K. decyzją Prezesa KRUS z dnia 20.03.2006r. znak: (...) została objęta ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 09.03.2006r.

W dniu 05.01.2015r. do PT KRUS w S. J. K. złożyła zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego rolników dotyczące ubezpieczenia wnioskodawczyni w okresie od 29.11.1990r. do 26.09.1995r., załączając do wniosku nakaz płatniczy podatku rolnego za II półrocze 1995r.

Ze względu na okoliczność, iż organ rentowy nie posiadał informacji o prowadzeniu w tym czasie przez wnioskodawczynię działalności rolniczej w dniu 07.01.2015r. zwrócił się do Urzędu Gminy w C. z prośbą o wyjaśnienie okresów ubezpieczenia i opłacania składek w w/w okresie. W wyniku przeprowadzonego postępowania ustalono, że J. i S. K. figurują, jako właściciele gospodarstwa rolnego od dnia 25.09.1996r., a Urząd Gminy w C. nie posiada dokumentów potwierdzających posiadanie gospodarstwa i ubezpieczenia społecznego w latach 1990-1993. Decyzją z dnia 26.01.2015r. Prezes KRUS stwierdził, że J. K. nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie art. 7 i art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013r. póź. 1403 ze zm.) z uwagi brak dokumentacji w Urzędzie Gminy dotyczącej użytkowania gospodarstwa.

Sąd Okręgowy rozstrzygnięcie oparł na materiale dowodowym zgromadzonym w trakcie postępowania i ujawnionym na rozprawie, przede wszystkim w postaci dołączonych do akt dokumentów oraz dokumentów zebranych w aktach organu rentowego. Przedmiotowy materiał Sąd I instancji uznał za rzetelny i wiarygodny. Strony w trakcie postępowania nie kwestionowały jego prawdziwości, a jedynie odmiennie go interpretowały oraz wyprowadzały z niego odmiennie konkluzje o charakterze faktycznym. Sąd I instancji uznał, iż w konsekwencji materiał dowodowy pozwolił dokonać w znacznym zakresie rekonstrukcji stanu faktycznego w niniejszej sprawie. W sposób skuteczny procesowo ubezpieczona potwierdziła domniemanie wynikające z treści art. 38 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. W konsekwencji ubezpieczona wykazała, iż spełnia wszystkie przesłanki niezbędne do objęcia jej ubezpieczeniem społecznym rolników – fakt prowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalności rolniczej w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. W tym kontekście trzeba podkreślić, iż o podleganiu rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu decyduje spełnianie warunków ubezpieczenia określonych w art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990

roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, takich jak prowadzenie na własny rachunek działalności rolniczej w posiadanym gospodarstwie rolnym położonym w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny.

Sąd I instancji stwierdził, iż niezachowanie kart ewidencyjnych ubezpieczonej przez Urząd Gminy w C. nie może implikować negatywnych konsekwencji dla wnioskodawczyni, która dokonała wszelkich niezbędnych formalności związanych z przejęciem w dniu 29.11.1990r. prawa własności gospodarstwa rolnego i zgłosiła ten fakt w Urzędzie Rejonowym w S., który to Urząd zawiadomił o tym Urząd Gminy w C.. Niezgodne z prawem działanie Urzędu Gminy w C., który postąpił rażąco niedbale nie zachowując dokumentów potwierdzających uiszczenie składki, nie może pozbawiać słusznych praw ubezpieczonej, która wykazała, iż w okresie od 29.11.1990r. do 26.09.1995r. prowadziła działalność rolniczą.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wywiódł organ rentowy, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 Nr 121), w związku z art. 16 ust 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015r, poz. 704) poprzez błędne ich zastosowanie polegające na przyjęciu, że ubezpieczona, jako pracownik tj. osoba pozostająca w stosunku pracy podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 27.09.1995r. do 25.09.1996r.

2. art. 7 ust 1 i art. 16 ust 1 w związku z art. 16 ust 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż wykonywanie czynności na podstawie umowy o pracę stanowiło podstawy do stwierdzenia podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w okresie od 27.09.1995r. do 25.09.1996r.

Apelujący wnosił o zmianę wyroku Sądu Okręgowego i stwierdzenie, że J. K. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 27.09.1995r. do 25.09.1996r. lub o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Zdaniem organu rentowego analiza zawartości uzasadnienia wyroku ujawnia zasadniczą rozbieżność pomiędzy sformułowaną w nim oceną prawną i wspierającą ją argumentacją, a treścią sentencji zapadłego orzeczenia. W uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji stwierdził, że wnioskodawczym w okresie od 29 listopada 1990r. do 26 września 1995r. prowadziła działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym położonym w G. gm. C. o powierzchni ponad 1 ha przeliczeniowego i odprowadzała składki na ubezpieczenie społeczne rolników, podatek rolny i leśny, a więc spełniała warunki określone w art. 7 ust 1 pkt 1 i art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Natomiast sentencja zapadłego orzeczenia stanowi, iż J. K. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 29 listopada 1990r. do 25 września 1996r. Ze świadectwa pracy znajdującego się w aktach sprawy bezsprzecznie wynika, iż J. K. w okresie od 27.09.1995r. do 30.06.2004r. był zatrudniona w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej we W. w wymiarze pełen etat. Zatrudnienie wnioskodawczyni na umowę o pracę w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej we W. spowodowało objęcie jej powszechnym ubezpieczeniem społecznym na podstawie art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i brak możliwości podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ubezpieczona w okresie pozostawania w stosunku pracy tj. od 27.09.1995r. do 30.06.2004r. podlegała ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych i nie spełniała warunków ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników do podlegania temu ubezpieczeniu, jako rolnik z mocy ustawy. W koherencji do tych uregulowań pozostają art. 7 ust 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, według których rolnik podlegający innemu ubezpieczeniu społecznemu nie jest obejmowany z mocy ustawy rolniczymi ubezpieczeniami: chorobowym, wypadkowym, macierzyńskim oraz emerytalno-rentowym.

Reasumując apelujący podnosił, że z chwilą podjęcia przez ubezpieczoną pracy na podstawie umowy o pracę doszło do spełnienia negatywnych przesłanek określonych treścią tych właśnie przepisów, co powodowało, że w okresie od 27.09.1995r. do 25.09.1996r. nie mogła podlegać

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wskazała, iż w jej ocenie apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Ubezpieczona wywodziła, iż określenie w wyroku Sądu Okręgowego okresu podlegania ubezpieczeniom rolników także na okres od 27 września 1995r. do 25 września 1996r. jest oczywistą omyłką pisarską. W tym okresie ubezpieczona świadczyła pracę w Miejski Ośrodku Pomocy Rodzinie we W.. Spór z KRUS dotyczył okresu między 29 listopada 1990r. a 26 września 1995r. a nie 26 września 1996r. A zatem jest to w ocenie skarżącej błąd pisarski Sądu Okręgowego a nie naruszenie przepisów prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego skutkowałą wydaniem orzeczenia reformatoryjnego, niemniej nie ze względów wskazanych w wywiedzionym środku odwoławczym.

Na wstępie Sąd Apelacyjny stwierdza, iż jako instancja odwoławcza nie jest związany zawartymi w apelacji zarzutami dotyczącymi naruszenia przepisów prawa materialnego i powinien wziąć pod uwagę (w granicach zaskarżenia) wszelkie stwierdzone uchybienia materialnoprawne – i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, czy też nie; Sąd drugiej instancji jest natomiast związany zarzutami dotyczącymi naruszenia przepisów prawa procesowego – z tym, że w granicach zaskarżenia bierze pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania (vide uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008r., sygn. akt: III CZP 49/07, OSNC z 2008r., nr 6, poz. 55 (LEX nr 341125); por. również wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 03 sierpnia 2006r., sygn. akt: IV CSK 101/06, LEX nr 195416; z dnia 11 stycznia 2007r., sygn. akt: II CSK 392/06, OSP z 2009r., nr 5, poz. 55, LEX nr 276219 (z aprobowaną glosą Moniki Wałachowskiej); z dnia 18 maja 2007r., sygn. akt: I CSK 91/07, LEX nr 286761 oraz z dnia 07 kwietnia 2011r., sygn. akt: I UK 357/10, LEX nr 863946). Powyższa okoliczność wynika z faktu, że postępowanie apelacyjne choć jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego (tzw. system apelacji pełnej). Oznacza to, że sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia (analogiczne stanowisko w powyższej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 lutego 2012r., sygn. akt: IV CSK 290/11; LEX nr 1136006).

Sąd Apelacyjny oceniając, jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001r., V CKN 348/00, LEX 52761, z dnia 22 lutego 2010r., I UK 233/09 LEX 585720, z dnia 24 września 2009r., II PK 58/09 LEX 558303, z dnia 05 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999r., z. 24, poz. 776).

Istotą sporu zaistniałego pomiędzy stronami było podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników przez J. K. w okresie od 29 listopada 1990 roku do 26 września 1995 roku. W tym przedmiocie Prezes KRUS wydał odmowną decyzję z dnia 26 stycznia 2015 roku, od której odwołanie złożyła ubezpieczona.

Na podstawie art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 1403) od decyzji w sprawach, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-9, a także w przypadku niewydania decyzji przysługuje odwołanie do sądu w terminach i na zasadach określonych w przepisach kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Odwołanie od decyzji organu rentowego w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych pełni, zatem funkcję pozwu.

Zgodnie z dyspozycją art. 321 k.p.c. Sąd nie może zasądzić, czego innego lub więcej, jak żądał powód, albo na innej, jak wskazana przez niego podstawa faktyczna powództwa. Sąd nie jest jednak związany podstawą prawną powództwa i może badać jej prawidłowość, bez względu na to, czy na skutek wyboru przez powoda żądania i zakreslenia

jego podstawy faktycznej wyłączona jest możliwość orzekania, co do innego wchodzącego w rachubę roszczenia materialnoprawnego.

Żądanie powództwa określone jest przez jego przedmiot oraz podstawę faktyczną. Oznacza to, że sąd nie może uwzględnić roszczenia w oparciu o inną podstawę faktyczną niż wskazana w pozwie. Jeżeli natomiast przedmiot żądania i jego podstawa faktyczna są te same, to nie dochodzi do naruszenia zakazu określonego w art. 321 § 1 k.p.c. (wyrok SN z 15.10.2010r., III UK 20/10, Legalis)

W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd I instancji wielokrotnie wskazuje, iż uznaje zasadność odwołania ubezpieczonej oraz podaje, iż sporny pomiędzy stronami jest okres od 29 listopada 1990 roku do 26 września 1995 roku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego oznaczenie końcowej daty przyznanego prawa w miejsce „26 września 1995 roku” – „25 września 1996 roku” nie było podyktowane intencjonalnym działaniem Sądu, lecz nie mogło zostać potraktowane, jako oczywista pomyłka pisarska, która mogłaby być sprostowana w trybie art. 350 k.p.c.

Sprostowanie wyroku nie może nigdy ingerować w samo rozstrzygnięcie, przy czym zasada ta odnosi się zarówno do zmiany pod względem przedmiotowym, jak pod względem podmiotowym. Prostowanie omyłek pisarskich możliwe jest w zakresie komparacji orzeczenia, natomiast nieuprawnione w stosunku do tenoru wyroku. Oczywista omyłka pisarska nie może dotyczyć treści i rozmiarów świadczenia lub ustalenia prawa. Wprawdzie może się zdarzyć, że konkretne rozstrzygnięcie zawarte w wyroku zawiera błąd będący wynikiem pomyłki i nie jest zgodne z wolą składu sędziowskiego, jednak tego rodzaju błąd może być naprawiony jedynie w trybie zaskarżenia w toku instancji (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 2014-09-10, III AUz 382/14, Legalis 1073479).

Nie była kwestionowana przez strony okoliczność, iż w okresie od dnia 27 września 1995r., (do dnia 30 czerwca 2004r.) ubezpieczona J. K. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej we W. i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznemu na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986r., o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 1989r. poz. 25 nr 137 ze zm.) a następnie od dnia 01 stycznia 1999 roku na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 1442), co eliminowało ją z ubezpieczenia społecznego rolników.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji orzeczenia.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz